

УДК 373.378.22:373.2.011.3-051]159.955-027.561

DOI <https://doi.org/10.32782/apv/2023.2.2>

Ірина ТОМАШЕВСЬКА

кандидат педагогічних наук, професор, професор кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти, Волинський національний університет імені Лесі Українки, просп. Волі, 13, м. Луцьк, Волинська область, Україна, 43025

ORCID: 0000-0002-6853-387X

Бібліографічний опис статті: Томашевська, І. (2023). Моделювання процесу управління якістю дошкільної освіти. *Acta Paedagogica Volynienses*, 2, 10–14, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2023.2.2>

МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті зосереджено увагу на актуальних аспектах якості дошкільної освіти та управління нею. Автором пропонується відносно новий етап розвитку дошкільної освіти на основі стандарту нового покоління, реалізація та впровадження якого неможливі без процесу управління якістю освіти дошкільного закладу на основі моделювання даного процесу.

У статті здійснено аналіз основних тенденцій побудови моделі управління якістю освіти сучасного закладу дошкільної освіти. Моделювання процесу управління якістю дошкільної освіти розглядається як механізм розвитку дошкільної освіти, який стає фактом соціальної дійсності в суб'єкт-об'єктному просторі. Обґрунтовані основні структурні компоненти моделі управління якістю освіти, яка передбачає знання всіх суб'єктів управлінського процесу та методів взаємодії у колективі, спільну командну роботу; налагодження зв'язків у процесі управління освітньою діяльністю закладу дошкільної освіти.

Поряд із виділеними етапами пропонується здійснити внутрішньо етапні кроки щодо покращення якості надання освітніх послуг, які включають діагностику якості виховно-освітнього простору, визначення запитів батьків, дітей, педагогів та спеціалістів та визначення шляхів удосконалення освітнього процесу.

Результатом аналізу наукових джерел встановлено, що якість дошкільної освіти є системним поняттям, яке охоплює усі аспекти діяльності закладу дошкільної освіти та пов'язані з ним оцінка стану здоров'я учнів, їх інтелектуального, морального та естетичного розвитку.

У статті зазначається, що моделювання управління якістю дошкільної освіти потребує особливих підходів, нестандартних рішень, які в повному обсязі повинні враховувати особливості освітнього середовища, запити й потреби батьків та інших соціальних партнерів, що дозволяють успішно управляти процесом якості освіти у ЗДО. Охарактеризовано необхідні умови управління якістю освіти в закладах дошкільної освіти, визначено основні компоненти моделі управління якістю освіти. Лише висока якість дошкільної освіти зможе задовольнити сучасні запити батьків та суспільства.

Ключові слова: заклад дошкільної освіти, дошкільна освіта, освітній процес, якість освіти, управління якістю освіти, освітній простір ЗДО.

Ірина TOMASHEVS'KA

Candidate of Pedagogic Sciences, Professor, Professor at the Department of General Pedagogy and Preschool Education, Lesya Ukrainka Volyn National University, 13 Voli Ave, Lutsk, Ukraine, 43025

ORCID: 0000-0002-6853-387X

To cite this article: Tomashevs'ka, I. (2023). Modeliuvannia protsesu upravlinnia yakistiu doshkilnoi osvity [Project management in preschool education]. *Acta Pedagogica Volynienses*, 2, 10–14, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2023.2.2>

PROJECT MANAGEMENT IN PRESCHOOL EDUCATION

The article focuses on the current aspects of the quality of preschool education and its management. The article analyzes the main trends in building a model of education quality management in a modern preschool education institution. The relevance and necessity of building a preschool education quality management model is determined. The main structural components of the education quality management model are justified, which involves knowledge of all subjects of the management process and methods of interaction in the team, joint teamwork; establishing connections in the process of managing the educational activities of the preschool education institution.

As a result of the analysis of scientific sources, it was established that the quality of preschool education is a systemic concept that covers all aspects of the activity of a preschool education institution and the related assessment of the state of health of students, their intellectual, moral and aesthetic development.

The article states that the modeling of preschool education quality management requires special approaches, non-standard solutions, which should fully take into account the peculiarities of the educational environment, requests and needs of parents and other social partners, which allow to successfully manage the process of quality education in preschool education. The necessary conditions for managing the quality of education in preschool education institutions are characterized, the main components of the model of managing the quality of education are defined. Only the high quality of preschool education will be able to satisfy the modern demands of parents and society.

Key words: preschool education institution, preschool education, educational process, quality of education, management of the quality of education, educational space of ZDO.

Постановка проблеми. В останні десятиліття у наукових пошуках вчені, як вітчизняні так і зарубіжні, звертаються до проблеми моделювання процесів, структурних сутнісних характеристик освітнього процесу в межах національного соціокультурного простору на загальноосвітньому рівні. Як вважає Є. Павлютнюк: «Процес моделювання – це відтворення характеристик одного об'єкта на іншому, спеціально створеному для їх вивчення. Модель має декілька застосувань: по-перше, вона чітко визначає компоненти, які складають систему, по-друге, схематично подає зв'язки між компонентами, по-третє, модель генерує і породжує питання, стає інструментом для порівняльного вивчення різних галузей явища, процесу (Павлютенков, 2007, с. 3).

Актуальність теми. На даному етапі розвитку суспільства відбуваються докорінні зміни реформування і модернізації системи освіти. Процес модернізації освітньої системи України взагалі, і зокрема дошкільної освіти, потребує нових підходів до управління якістю дошкільної освіти.

Для реалізації цієї мети необхідно забезпечити: інноваційний характер дошкільної освіти, механізми оцінки якості та затребуваності освітніх послуг; прозору, відкрити систему інформування громадян про освітні послуги, що характеризується повнотою, доступністю, своєчасним оновленням та достовірністю інформації; прозору об'єктивну систему оцінки індивідуальних освітніх досягнень вихованців як основу переходу до наступного рівня освіти.

А відтак, реалізація нових підходів до освітнього процесу в закладах дошкільної освіти має розпочинатися зі змін в управлінській діяльності. І саме наукове обґрунтування та впровадження інноваційних моделей управління є одним із шляхів адміністративної реформи в освіті, що забезпечує якість освіти.

Мета статті передбачає розкриття особливостей моделювання процесу управління якістю дошкільної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У контексті нашого дослідження актуальними є наукові розвідки Л. Артемової, К. Белої, А. Богуш, Г. Бурми, О. Запорожця, Т. Колодзянної, О. Кононко, К. Крутій, Г. Кравченко, Л. Покроєвої, Л. Фалюшеної, А. Федорової щодо проблеми управління закладом дошкільним освіті.

Для вирішення поставленої мети важливими є дослідження із проблеми управління розвитком закладу освіти, які розкриті О. Боднар, Т. Боровою, Г. Кравченко, В. Лазаревим, М. Моєсеєвим, М. Поташніком, З. Рябовою, О. Хомерікі та іншими. Питання управління якістю освіти є предметом дослідження багатьох учених: О. Ануфрієвої, Г. Дмитренка, Г. Єльнікової, М. Поташника, В. Лазарева, О. Моїсеєва, Д. Матроса, В. Панасюка та інших.

Виклад основного матеріалу Процес модернізації освітньої системи України взагалі, і зокрема дошкільної освіти, вимагає висококваліфікованих педагогічних кадрів. В даний час йде процес модернізації освіти, впровадження нових стандартів, що потребує нових знань, підходів до управління якістю в закладах освіти.

Загальне тлумачення феномену «якість освіти» – це інтегральна характеристика системи освіти, яка відображує ступінь відповідності освітніх результатів, умов освітнього процесу нормативним вимогам, соціальним і особистісним очікуванням (Фроленкова, 2015, с. 117).

Під управлінням якістю освіти розуміється цілеспрямована діяльність, у якій її суб'єкти (органи управління освітою) за допомогою надання освітніх послуг та (або) вирішення управлінських завдань забезпечують в організації спільну діяльність споживачів

освітніх послуг (вихованців, педагогів, батьків та ін.), її спрямованість на якісне задоволення їх освітніх потреб [Г. Афанасьєва, Т. Колодяжний, Н. Маковецька, П. Третякова, М. Слободяник, Є. Хрикова та інших]. Управління якістю освіти та моніторинг якості надання освітніх послуг закладом освіти розкрито у роботах Г. Єльнікової, К. Крутій, Л. Покроєвої та ін.

На рівні дошкільної освіти «якість освіти» трактується як міра відповідності результатів освітнього процесу встановленим нормам і цілям виховання учасників освітнього процесу або ступінь досягнень поставлених цілей та завдань (Кравченко, 2013, с. 186).

Моделювання процесу управління якістю у закладі дошкільної освіти неможливо без формування її образу.

Відтак у процесі моделювання створюється уявний образ об'єкта, а потім на цій основі будується його модель. Цілісний образ моделі процесу управління якістю дошкільної освіти створюється поетапно і набирає повноти, цілісності та конкретизації.

Алгоритм діяльності суб'єктів з моделювання процесу управління якістю освіти у закладі дошкільної освіти, на нашу думку, включає такі аспекти: *мотиваційний аспект*: стимули активності всіх суб'єктів закладу дошкільної освіти, які включають характер і рівень незадоволеності освітнім середовищем, особистісні характеристики та здібності як дорослих, так і дітей; *проектувальний аспект*: участь у діагностиці та громадській експертизі виховного потенціалу простору, планування та організація педагогічної взаємодії; *діяльнісний аспект*: підвищення рівня загальної, базової та професійної культури шляхом навчання та самонавчання.

Розроблена модель процесу управління якістю освіти у ЗДО, що включає в себе мету, завдання, шляхи та способи їх досягнення, суб'єкти освітнього середовища, його компоненти та прогнозовані результати, дає можливість представити цілісний процес для успішної реалізації Базового компонента дошкільної освіти у практиці закладу дошкільної освіти.

В основі запропонованої нами моделі лежать: системний, компетентнісний, діяльнісний, культурологічний та інформаційний підходи; та принципи, що дозволяють успішно управляти процесом якості освіти у ЗДО: співвідношення

якості дошкільної освіти з соціокультурними та загальнолюдськими цінностями; відповідність національним стандартам та вимогам дошкільної освіти; мінімізації різноманітних ризиків соціальної орієнтованості моделювання; відповідності узагальненим очікуванням споживача освітнього продукту закладу дошкільної освіти.

Моделювання процесу управління якістю освіти розглядається нами як механізм розвитку дошкільної освіти, який стає фактом соціальної дійсності в суб'єкт-об'єктному просторі. При цьому закономірності життєдіяльності педагогічної системи вимагають створення умов для управління якістю даного виду діяльності в закладі освіти.

Умови, за яких процес управління якістю освіти у ЗДО буде найбільш ефективним, можна умовно поділити на загальні та специфічні. До загально-педагогічних умов належать кадрові, програмно-цільові, програмно-методичні, матеріально-технічні та санітарно-гігієнічні.

До специфічних умов, які визначають компонентний склад соціокультурного середовища, ми пропонуємо відносити наступні: суб'єктно-особистісна, організаційно-управлінська, соціокультурна та соціально-методична.

Організаційно-управлінська умова передбачає проведення діагностичних заходів з оцінки якості, послуг, що надаються в закладі дошкільної освіти, оцінку документообігу ЗДО, а також моніторинг виконання цільових установок стандарту, що передбачає проходження трьох етапів: ознайомлювального, діяльнісного та результативного.

Соціокультурна умова розкривається через поняття культурного середовища закладу освіти. Культурне середовище – це простір умов, необхідних для розвитку особистості. В аспекті наукового тлумачення, педагогічні умови розглядаються як результат цілеспрямованого відбору, конструювання та застосування елементів змісту, способів, організаційних та комунікативних форм виховання для досягнення педагогічних цілей, можна зробити висновок, що культурне середовище закладу дошкільної освіти включає інноваційні та функціонально утворювальні компоненти.

Інноваційний компонент визначає, що суб'єкти освітнього процесу прагнуть у своїй діяльності застосовувати інноваційні методи та засоби управління якістю (метод корекції,

зворотний зв'язок, групова дискусія, тренінги для батьків тощо).

Функціонально-утворювальні компоненти реалізуються за допомогою системоутворювального фактору, що включає в себе інформаційно-пізнавальний компонент, який передбачає використання різноманітного методичного матеріалу в роботі з дітьми дошкільного віку; аксіологічний компонент, який характеризується запровадженням інноваційних педагогічних технологій, систем; комунікативний, який визначає рівноправні відносини між суб'єктами освітнього процесу, котрі базуються на взаємному інтересі та повазі; інтегративний, що передбачає співпрацю на основі інтеграції усіх суб'єктів освітнього процесу.

Організаційно-методична умова вирішує проблему підвищення педагогічної культури батьків (споживачів) і тим самим впливає на ефективність управління якістю дошкільної освітньої організації.

Відтак можна припустити, що структурна побудова моделі процесу управління якістю освіти дошкільного закладу включає в себе: проблеми та завдання, які мають бути вирішені під час моделювання; освітній та виховний потенціал закладу дошкільної освіти та навколишнього середовища; готовність педагогів, батьків, фахівців до управління якістю освітньої діяльності ЗДО.

При оцінці якості освітнього простору ЗДО приділяється увага наступним аспектам: достатності, яка передбачає аналіз наявних форм взаємодії між педагогами, батьками, фахівцями та дітьми; забезпеченості, яка визначає експериментальну підготовленість об'єкта, реальності та надає можливість співвіднести передбачувальні функції з можливостями виконання їх суб'єктами.

Для вивчення даних аспектів на основі досліджень вітчизняних науковців, модифікованих стосовно теми нашого дослідження, ми виділили етапи моделювання процесу управ-

ління якістю освіти у ЗДО. Зупинимося на них докладніше.

1. *Етап виникнення та встановлення.* На цьому етапі йде формування образу сучасного та майбутнього стану закладу дошкільної освіти, його освітнього процесу та простору за допомогою організації семінарів для педагогів, батьків та фахівців з метою їх залучення до участі в експерименті.

2. *Етап активного покращення освітнього простору* передбачаю наступні дії: розробка плану щодо побудови моделі процесу управління якістю виховно-освітнього простору закладу дошкільної освіти; проведення науково-методичної та управлінської експертизи.

3. *Етап формалізації* включає: узагальнення досвіду; трансляцію досвіду; поява нових ідей та проектів; встановлення якісно іншого рівня закладу дошкільної освіти.

Поряд із виділеними етапами, ми пропонуємо здійснити внутрішньо етапні кроки щодо поліпшення якості надання освітніх послуг, які включають діагностику якості виховно-освітнього простору, визначення запитів батьків, дітей, педагогів та фахівців, визначення шляхів і способів організації педагогічної взаємодії в закладі дошкільної освіти.

Висновки та перспективи. Таким чином, модернізація та розвиток системи дошкільної освіти значною мірою обумовлюється тим, наскільки ефективно здійснюється управління усіма складовими. Впровадження нових підходів до організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти має розпочинатися саме із змін в управлінській діяльності. І саме наукове обґрунтування та впровадження інноваційних моделей управління якістю дошкільної освіти є одним із успішних шляхів ефектної реформи в дошкільній освіті. Перспективи подальшого пошуку вбачаємо у вивченні проблеми забезпечення належного методичного супроводу в закладах дошкільної освіти, що є необхідною умовою забезпечення якості дошкільної освіти.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Даниленко Л. І. Менеджмент керівників закладів дошкільної і початкової освіти. К. : СПД-ФО К.С.Парашин, 2009. 112 с.
2. Зайченко О. І. Управління дошкільним навчальним закладом у сучасних умовах. *Нова педагогічна думка: наук. журнал*. Рівне, 2010 № 1. С. 55–57
3. Енциклопедія освіти / гол ред. В. Г. Кремень. К. : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.

4. Кузнецова Т. М. Якість дошкільної освіти в Україні: її досягнення та проблеми. Матеріали міжнародного форуму управлінської діяльності.
5. Кравченко Г. Ю. Якість освіти в навчальному закладі. Харків : Вид.-во «Ранок», 2013. 176 с.
6. Крутий К. Л. Моніторинг як сучасний засіб управління якістю освіти в дошкільному навчальному закладі : монографія. Запоріжжя : ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2006. 172 с
7. Павлютенков Є. М. Моделювання педагогічних процесів. *Управління школою*. 2007. № 10. С. 2–19.
8. Рябова З. В. Моніторинг і контроль в системах освіти. *Дошкільне виховання*. 2005. № 9. С. 11.
9. Фроленкова Н. О. Якість дошкільної освіти в Україні: феномен поняття. *Молодий вчений*. 2015. № 2 (17). С. 116–118.

REFERENCES:

1. Danylenko L.I. (2009) Menedzhment kerivnykiv zakladiv doshkilnoi i pochatkovoї osvity. K. SPD-FO K.S.Parashyn, 112 s.[in Ukrainian]
2. Zaichenko O.I. (2010) Upravlinnia doshkilnym navchalnym zakladom u suchasnykh umovakh. *Nova pedahohichna dumka: nauk. zhurnal*. Rivne, № 1. С. 55–57. [in Ukrainian]
3. Kremen V. H. (ed.) (2008) Entsyklopediia osvity. K. Yurinkom Inter, 1040 s. [in Ukrainian]
4. Kuznetsova T. M. Yakist doshkilnoi osvity v Ukraini: yii dosiahnennia ta problemy. Materialy mizhnarodnoho forumu upravlinskoi diialnosti.
5. Kravchenko H. Yu. (2013) Yakist osvity v navchalnomu zakladi. Kharkiv. Vyd.-vo «Ranok», 176 s. [in Ukrainian]
6. Krutii K. L. (2006) Monitorynh yak suchasnyi zasib upravlinnia yakistiu osvity v doshkilnomu navchalnomu zakladi. Monohrafiia. Zaporizhzhia : TOV “LIPS” LTD, 172 s. [in Ukrainian]
7. Pavliutenkov Ye.M. (2007) Modeliuvannia pedahohichnykh protsesiv. *Upravlinnia shkoloiu*. № 10. S. 2–19. [in Ukrainian]
8. Riabova Z. V. (2005) Monitorynh i kontrol v systemakh osvity. *Doshkilne vykhovannia*. № 9. S. 11. [in Ukrainian]
9. Frolenkova N. O. (2015) Yakist doshkilnoi osvity v Ukraini: fenomen poniattia. *Molodyi vchenyi*. № 2 (17). С. 116–118. [in Ukrainian]